

Оксана Комарницька, к. ю. н.

Національна академія прокуратури України

ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ІМІТУВАННЯ ОБСТАНОВКИ ЗЛОЧИНУ, ЯК СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА

Oksana Komarnizka, PhD in Law

National Academy of the Public Prosecutor's Office of Ukraine

DETERMINATION OF AIM OF SIMULATING SITUATION OF CRIME AS A CONSTITUENT OF ACTIVITY OF PUBLIC PROSECUTOR

The article covers separate aspects of understanding of legal nature of simulating a situation of crime and sphere of action of this form of control for commission of such category of criminal offences, as a receiving of illegal benefit. It was grounded that importance to determine the aim of simulating a situation of crime, is a component of public prosecutor's activity. The author formulates an idea about the necessity of principle of legal definiteness for criminal proceedings. Practical and theoretical approaches concerning the indicated situation were highlighted, and also authorial understanding of the problem.

In the result of conducted analysis of legal nature of aim of simulating situation of crime, the author comes to the conclusion about absence of legal grounds to apply the indicated form of control for a crime to envisaged by the article 368 of the CC of Ukraine.

Key words: simulation of crime circumstances, prosecutor, objective, actions, resolution, category of crimes.

Передбачений у положеннях КПК України принцип «єдиного прокурора» спрямований на належну якість та повноту досудового розслідування проваджень, вичерпне використання прокурорами повноважень, утвердження принципу верховенства права, правової визначеності. Сутність вказаних принципів зумовлює покладання на прокурора всього обсягу відповідальності за своєчасність та законність проведених слідчих (розшукових) дій, прийнятих кримінальних процесуальних рішень. Особливої уваги потребує своєчасне виявлення та усунення прокурором можливих ризиків визнання в суді доказів недопустимими. Актуальність і складність реалізації означених принципів винятково характерна для інституту негласних слідчих (розшукових) дій (далі-НСРД). Під час використання яких у кримінальному провадженні прокурору відводиться центральна роль.

Зокрема, до виключеної компетенції прокурора законодавець відніс абсолютне право щодо прийняття рішення про проведення НСРД у вигляді контролю за вчиненням злочину (ч. 4 ст. 246 КПК України), за винятком підстав передбачених ч. 8 ст. 271 КПК України з урахуванням принципу правової визначеності. Сміслові навантаження вказаного принципу полягає в однозначності правової норми не тільки під час праворозуміння, але й під час її правозастосування.

Аналізуючи інститут НСРД, Багрій М.В. відзначає, що найбільш складною та різноплановою за характером, є контроль за вчиненням злочину. КПК України визначає чотири форми контролю за вчиненням злочину, проте найменш досліджуваною у теоретико-правовому відношенні є імітування обстановки злочину¹. Аналогічну позицію відстоює Антоненко А.О., на думку якого, спеціальний слідчий експеримент та імітування обстановки злочину поки ще залишаються недостатньо розробленими як у теоретичному, так і в практичному аспектах². Найбільш виразно це

¹ Багрій, М.В. (2015). Імітування обстановки злочину: поняття, зміст, місце у системі негласних слідчих (розшукових) дій. *Порівняльно-аналітичне право*, 4, 371.

² Антоненко, О.А. (2013). Поняття контролю за вчиненням злочинів, пов'язаних з незаконним переміщенням речей через митну територію України. *Південноукраїнський правничий часопис*, 4, 170.

прослідковується під час прийняття прокурором рішення про контроль за вчиненням злочину - імітування обстановки злочину. Це у своє чергу вимагає теоретичного осмислення та практичного вирішення. Особливо гостро на сьогодні стоїть питання розкриття змісту правової природи імітування обстановки злочину. Важливість вирішення порушеного питання зумовлена тим, що ні в теорії кримінального процесу, ні в практичній діяльності немає єдиного підходу до розуміння категорії кримінальних правопорушень під час розслідування, яких можна використовувати імітування обстановки злочину. Незважаючи на досить широке дослідження питань контролю за вчиненням злочину як в оперативно-розшуковій діяльності, так і у процесуальному аспектах, правозастосовча практика виявляє низку проблем реалізації цього інституту.

Існуючі доктринальні напрацювання присвячені загальним аспектам діяльності прокуратура у механізмі НСРД. Окремі питання діяльності прокурора під час застосування контролю за вчиненням злочину досліджувались такими науковцями-фахівцями у галузі кримінального процесу й оперативно-розшукової діяльності, як: В.Д. Берназом, В.Т. Нором, М.А. Погорецьким, Д.Б. Сергеевою та іншими вченими. Однак у вітчизняній юридичній науці на сьогодні відсутнє комплексне дослідження, присвячене процесуальному керівництву імітуванням обстановки злочину.

Мета даної статті полягає у висвітленні дискусійних питань імітування обстановки злочину у кримінальному провадженні та обґрунтування пропозицій щодо подальшого його врегулювання з метою подальшого формування допустимих доказів.

На сьогодні набуває поширення практика відмінного праворозуміння та правозастосування у сторони обвинувачення та суду категорії кримінальних правопорушень до яких можна використовувати імітування обстановки злочину, що призводить до порушення принципу правової визначеності. Відсутність єдності у розумінні правової природи імітування обстановки злочину у правозастосовній діяльності та комплексного теоретичного підходу до вказаного питання призводять до збільшення кількості ухвалення виправдувальних вироків. В основі обґрунтування таких вироків лежить судження суду про те, що застосування імітування обстановки злочину до кримінального правопорушення передбаченого ст. 368 КК України є порушенням норм КПК України, як наслідок визнання отриманих даних за результатами такої НСРД – недопустимими доказами. Наведений стан, який є доленосним не сприятиме дотриманню конституційних прав громадян, успішному застосуванню принципу правової визначеності, забезпечення єдиної судової практики – з однієї сторони, та виконанню завдань кримінального судочинства з іншої. Аналіз досліджуваного питання у правозастосовній діяльності свідчить про наявність двох діаметрально-протилежних підходів до його використання. Перший підхід полягає у тому, що імітування обстановки злочину підлягає використанню до будь-якої категорії злочинів, для другого підходу характерно, що імітування обстановки злочину застосовується до кримінальних правопорушень, за винятком ст. 368 КК України та подібних до неї за суєтним складом злочинів.

Згруповані підходи розуміння використання імітування обстановки злочину знаходять своє відображення і в судовій практиці. Наприклад, під час судового розгляду кримінального провадження по обвинуваченню громадянина «А» у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого **ч. 3 ст. 368 КК України** по факту вимагання службовою особою неправомірної вигоди у сумі 500 доларів США, районним судом № 1 міста Нська (вирок від 4 серпня 2015 року) не було наданої будь-якої оцінки постанові прокурора про контроль за вчиненням злочину у формі імітування обстановки злочину. Подібним чином до оцінки постанови про проведення контролю за вчиненням злочину – імітування обстановки злочину, підійшов районний суд № 2 міста Нська (вирок від 10 грудня 2015 року) по обвинуваченню громадянина «Б» у вчиненні злочину, **передбаченого ч. 4 ст. 368 КК України**. Проте, районний суд № 3 міста Нська (вирок від 10 червня 2016 року) кримінальне правопорушення, передбаченого ч. 2 ст.15, ч.1 **ст.368 КК України** (в ред. від 07.04.2011)) під час доводів сторони обвинувачення та доказів надав правову оцінку постанові про контроль за вчиненням злочину – у формі імітування обстановки злочину. *Суд констатує, що використання такої форми контролю за вчиненням злочину, як імітування обстановки злочину під час розслідування отримання неправомірної вигоди, кваліфікується, як порушенням норм процесуального закону, через неправильно обрану форму контролю злочину. Контроль за вчиненням злочину у формі імітування його обстановки застосовується з метою переконання невизначеного кола осіб у тому, що начебто відбувається злочинне діяння. Тобто дії уповноважених осіб спрямовані на інсценування зовнішніх, не прихованих, а демонстративних, очевидних для оточуючих ознак вчинення нібито фактичного злочину. Дана негласна слідча дія*

націлена на запобігання реальному злочину. Спеціальний слідчий експеримент спрямований на штучне моделювання обстановки, яка б дала можливість отримати фактичні дані про злочинні наміри певної особи. **Отже вказані форми контролю за вчиненням злочину не є тотожними за своїм змістом та умовами реалізації, що вимагає отримання на проведення кожного з них конкретно визначеного рішення уповноваженої особи.** Згідно з постановою прокурора про контроль за вчиненням злочину у формі імітування обстановки злочину, то оперативний підрозділ мав би змодельовати ситуацію, у якій в оточенні громадянина Х. утворилося б враження, що реально вчинений злочин, тобто результати імітування мали носити відкритий характер, очевидний для сторонніх осіб. У той же час вручення заявником громадянином З. на підставі постанови прокурора від 5 лютого 2013 року грошових коштів, їх подальшою передачею громадянину П. в якості хабара, на переконання суду, фактично проведена інша НСРД, а саме спеціальний слідчий експеримент, оскільки вказаними діями створені відповідні умови в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки реальних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину. Наведене свідчить, що докази, результати яких зафіксовані протоколом огляду та вручення грошових коштів від 5 лютого 2013 року, протоколом за результатами виконання постанови від 5 лютого 2013 року, є наслідком НСРД, про проведення якої прокурор рішення не приймав¹. Наведені правові позиції судової гілки влади по використанню імітування обставин злочину до кримінального правопорушення передбаченого статтею 368 КК України, потягли констатацію факту неоднакового правозастосування положення статті 271 КПК України. Порушене питання потребує особливої уваги зі сторони прокурора шляхом комплексного використання наданих повноважень для досягнення завдань кримінального провадження.

Одним з основних завдань кримінального провадження є захист особи, суспільства, держави від кримінальних правопорушень, забезпечення швидкого, повного та неупередженого їх розслідування. Важливим засобом забезпечення законності під час прийняття рішення про використання імітування обстановки злочину та реалізації завдань кримінального судочинства повинен бути прокурорський нагляд за таким рішенням. Це обумовлено складністю контролю за вчиненням злочину у формі імітування обстановки злочину. Така ситуація потребує вжиття заходів, спрямованих на забезпечення принципу правової визначеності під час прийняття прокурором рішення про контроль за вчиненням злочину – імітування обстановки злочину. Ефективність їх залежить від багатьох чинників, зокрема, від правильного розуміння сутності правової природи імітування обстановки злочину, яке надасть можливість визначити реальні цілі такої форми контролю за вчиненням злочину і відповідні засоби її досягнення з визначенням категорії злочинів, які підлягають застосуванню до неї.

В онові різного трактування сфери дії використання імітування обстановки злочину, на нашу думку, лежить є нечіткість понятійного апарату по визначенню її мети (цілі), складність у розмежуванні від спеціального слідчого експерименту. Саме з огляду на ці обставини й ухвалюються судом виправдувальні вироки, що наглядно підтверджується наведеною вище практикою суду. В цілому ж ця проблема є багатоплановою. І це закономірно, оскільки значною мірою на це впливає відсутність достатнього наукового дослідження та єдиного теоретичного підходу до використання імітування обстановки злочину. Аналіз наведеної вище судової практики свідчить, що в основі закладення розрізненого правозастосування імітування обстановки злочину лежить відсутність єдиного розуміння мети (цілі) вказаної форми контролю за вчиненням злочину.

Через це дослідження порушеного питання, на нашу думку, доцільно здійснювати шляхом аналізу доктринальних тлумачень мети (цілі) імітування обстановки вчинення злочину для науково-правового обґрунтування вибору позиції по застосуванню вказаної форми контролю за вчиненням злочину.

Для того, щоб дати відповідь на питання про те, чи підлягає використанню імітування обстановки злочину у кримінальних правопорушеннях, передбачених ст. 368 КК України, необхідно здійснити аналіз поняття «імітація».

Стаття 271 КПК України передбачає фактичну й правову підставу та види форм контролю за вчиненням злочину із застереженням, коли їх неможна проводити, а також перелік критеріїв, дотримання яких є обов'язковим під час підготовки та проведення цієї НСРД. Зміст форм контролю

¹ Виправдувальні вироки. Єдиний реєстр судових рішень. <<http://www.reyestr.court.gov.ua>>

за вчиненням злочину та процедура їх здійснення визначено в Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні (далі - Інструкція).

Імітування обстановки злочину полягає в діях слідчого, уповноваженої особи з використанням імітаційних засобів, які створюють у оточуючих уяву про вчинення реального злочину, з метою його запобігання та викриття відомої чи невідомої особи (осіб), яка планувала чи замовляла його вчинення (1.12.5. Інструкції)¹.

На нашу думку, обов'язкове використання прокурором розуміння імітування обстановки злочину передбаченого в Інструкції, безумовно сприятиме отриманню додаткових допустимих доказів, у тому числі визначенню кола свідків, з'ясуванню обставин праворушення, та в цілому ефективності досудового розслідування.

У розрізі вказаного важливе значення для з'ясування змісту мети (цілі) імітування обстановки злочину має розкриття сутності терміна «імітація». На думку, А. Гетьмана етимологічний зміст дефініції «імітувати» (від лат. imitatio - наслідувати) має кілька тлумачень: 1) точно наслідувати кого -небудь, відтворювати що-небудь; 2) підробляти під що-небудь. Імітування обстановки злочину полягає у системі дій уповноваженого державного органу, спрямованих на імітування реальності події злочину в уявленні особи, що вчинила всі необхідні підготовчі дії для його вчинення².

Вивчення етимологічної сутності правової категорії «імітація» дозволяє зробити висновок, що поняття „імітування обстановки злочину” доречно розглядати у широкому, а не вузькому розумінні. **Виходячи з цього можна дійти висновку**, що в основі імітування обстановки злочину лежить точне наслідування заздалегідь визначених уповноваженою особою дій для досягнення кінцевого результату й створення у невизначеного кола осіб, зокрема в особи, в діях якої наявний склад злочину, реальну уяву про дійсне настання кримінального правопорушення.

Відсутність єдиної практики в застосуванні імітування обстановки злочину, недосконалість чинного законодавства суттєво утруднюють всебічну й повну реалізацію прокурором своїх повноважень.

У контексті дослідження імітування обстановки злочину обґрунтованою виступає наукова позиція, що головною ознакою цього різновиду контролю за вчиненням злочину вважають те, що злочин в дійсності не вчиняється, а лише створюється уява про його вчинення³.

З погляду М.В. Багрія у процесуальній літературі метою імітування обстановки злочину розглядають наступні положення: а) привернути увагу «конкуруючих» організованих груп та злочинних організацій; б) установити контакти з контрольованою особою; в) попередити настання невідворотних наслідків вчинення злочинів (вбивства на замовлення, тяжких тілесних ушкоджень, розбоїв тощо); г) виявлення осіб, які здійснюють пошук шляхів реалізації (придбання) викраденого майна, наркотичних засобів, зброї тощо. Автор приходить до висновку, що з таким підходом до визначення мети імітування обстановки погодитися важко, оскільки це, швидше, завдання цієї НСРД⁴. Як відзначають автори курсу лекцій негласні слідчі (розшукові) дій за редакцією Д. Й. Никофорчука, С.І. Ніколаюка, О.І., Козаченко О.І., що метою імітування обстановки злочину є попередження, припинення й розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів⁵. Окрему увагу на проблеми використання імітування обстановки злочину звертає А. Гетьман, на думку, якого імітування обстановки злочину - негласна слідча (розшукова) дія, яка полягає у сукупності підпорядкованих єдиному плану заходів, що відбувається з використанням спеціальних засобів, які відтворюють ситуацію вчинення злочину, з метою створення відповідних умов для спонукання

¹ Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України 2012. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>>

² Гетьман, А. (2012). Науково-практичний коментар нового Кримінального процесуального кодексу України. <<http://yport.inf.ua/stattya-kontrol-vchinennyam-50512.html>>

³ Тацій, В.Я., Грошевий, Ю.М., Капліна, О.В., Шило, О.Г. (2013). *Кримінальний процес*. Харків: Право, 451.

⁴ Багрій, М.В. (2015). Імітування обстановки злочину: поняття, зміст, місце у системі негласних слідчих (розшукових) дій. *Порівняльно-аналітичне право*, 4, 372.

⁵ Никифорчук, Д.Й. (2012). *Негласні слідчі (розшукові) дії*. Київ, НАВС, 146.

особи (чи групи осіб), яка готує вчинення або вчиняє злочинні дії, до поведінки, що охоплюється її умислом і одночасно дозволяє запобігти, попередити чи розслідувати тяжкі та особливо тяжкі злочини проти особи, суспільства та держави¹. Існує думка, що імітування обстановки злочину полягає у сукупності підпорядкованих єдиному плану заходів, що відбувається з використанням спеціальних засобів, які відтворюють ситуацію вчинення злочину, з метою створення відповідних умов для спонукання особи (чи групи осіб), яка готує вчинення або вчиняє злочинні дії, до поведінки, що охоплюється її умислом і одночасно дозволяє запобігти, попередити чи розслідувати тяжкі та особливо тяжкі злочини проти особи, суспільства та держави².

Ми погоджуємось з позицією Багрія М.В., що імітація обстановки злочину є НСРД, яка складає комплекс організаційних та процесуальних дій слідчого (іншої уповноваженої особи) з використанням несправжніх (імітаційних) засобів щодо створення штучних умов, які створюють у оточуючих уяву про вчинення реального злочину, з метою викриття та документування діяльності відомої чи невідомої особи (осіб), яка містить ознаки тяжкого або особливо тяжкого злочину³.

Як слушно зазначає В.А. Колесник, імітування обстановки злочину полягає в діях слідчого, оперативних співробітників або іншої уповноваженої особи чи залучених осіб, з використанням імітаційних засобів, які створюють у оточуючих уявлення про вчинення реального злочину, з метою його запобігання та викриття відомої чи невідомої особи (осіб), яка запланувала чи замовила його вчинення⁴. Низка науковців не даючи самостійного визначення поняття «імітування обстановки злочину» вважають, що вона може проводитись як з метою виявлення конкретних осіб, які обгрунтовано підозрюються у злочинній діяльності, *тобто у підготовці та вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину (курсив- Авт.)* (одержання хабарів, торгівля зброєю, вчинення вбивств на замовлення, операції з наркотиками та інше) так і для виявлення намірів невідомих осіб, які вчиняють *такі злочини (курсив –Авт.)* серйозні, резонансні злочини, шляхом використання різних спеціальних імітаційних засобів (спеціальних підприємств, установ, організацій, «пасток», маскування, інсценувань та інше)⁵. У юридичній науці відносно сфери поширення дії імітування обстановки злочину на види кримінальних правопорушень, вважається, що переважно, буде відбуватися за наявності підстав вважати, що готується насильницька зміна чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади (ст. 109 КК України); посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112 КК України); диверсія (ст. 113 КК України); умисне вбивство (ст. 115 КК України); здійснюються торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини (ст. 149 КК України); розбій (ст. 187 КК України) та деякі інші кримінальні правопорушення⁶. Прихильниками іншого розуміння правозастосування імітування вчинення злочину, умовно можна назвати висловлену позицію науковців в главі під назвою «розслідування злочинів у сфері службової діяльності», де детально розписується така НСРД, як імітування обстановки злочину, без будь-яких оговорок про обмеження сфери дії даної форми контролю за вчиненням злочину на вказану категорію кримінальних правопорушень⁷.

Таким чином, виходячи з результатів аналізу правових норм та доктринальних вчень можна дійти висновку, що імітування обставин злочину передбачає створення «інсценування» злочину, яке би замовник і очевидці сприйняли, як справжній злочин. Як правило, ця слідча (розшукова) дія проводиться для викриття замовників убивства і затримання їх під час оплати замовлення.

Спеціальний слідчий експеримент проводиться для перевірки дійсних намірів особи і спостереження за її поведінкою, прийняттям рішень щодо вчинення злочину, де особа не підозрює,

¹ Гетьман, А. (2012). *Науково-практичний коментар нового Кримінального процесуального кодексу України*. <<http://uport.inf.ua/stattya-kontrol-vchinennyam-50512.html>>

² Тацій, В.Я., Пшонка, В.П., Портнов, А.В. (2012). *Кримінальний процесуальний кодекс України. Т. 1*. Харків: Право, 685.

³ Багрій, М.В. (2015). Імітування обстановки злочину: поняття, зміст, місце у системі негласних слідчих (розшукових) дій. *Порівняльно-аналітичне право*, 4, 373.

⁴ Колесник, В.А. (2014). *Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення*. Київ: Прецедент, 88.

⁵ Никифорчук, Д.Й. (2012). *Негласні слідчі (розшукові) дії*. Київ, НАВС, 148.

⁶ Блажівський, Є.М., Козьяков, І.М., Мухін, В.В. (2014). *Процесуальне керівництво прокурором негласними слідчими (розшуковими) діями*. Київ: Національна академія прокуратури України, 181.

⁷ Козьяков, І.М., Маляренко, В.Т., Середа, Г.П., Скулиш, Є.Д., Ярмиш, О.Н. (2014). *Процесуальне керівництво прокурором досудовим розслідуванням: організаційно-правові та криміналістичні основи*. Київ: Національна академія прокуратури України.

що її поведінка контролюється. Як правило, ця слідча (розшукова) дія проводиться для викриття особи, що вимагає неправомірну вигоду, при цьому термін «експеримент» вживається тому, що особа може передумати і відмовитись у одержанні цієї вигоди.

Порушене питання, свідчить про те, що відсутність законодавства про порядок і методи проведення НСРД, які передбачені у п.5 ст.271 КПК України, під контроль за вчиненням злочину можна скоординувати і інші дії, що негативно вплине не тільки на дієвість процесуального керівництва зі сторони прокурора, але й призведе до ведення неефективного досудового розслідування, втрати або визнання отриманих доказів недопустимими.

References:

1. Antonenko, O.A. (2013). Poniattia kontroliu za vchynenniam zlochyniv, pov'iazanykh z nezakonnym peremischenniam rechej cherez mytnu terytoriiu Ukrainy [Concept of control over crimes connected with transportation of things across customs territory of Ukraine]. *Pivdenoukrains'kyj pravnychyj chasopys [South Ukrainian legal journal]*, 4, 170 [in Ukrainian].
2. Bahrij, M.V. (2015). Imituvannia obstanovky zlochynu: poniattia, zmist, mistse u systemi nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dij [Simulation of the situation of a crime: notion, essence, place in the system of hidden searching actions]. *Porivnial'no-analitychne pravo [Comparative-analytical law]*, 4, 371 [in Ukrainian].
3. Blazhivs'kyj, Ye.M., Koz'iakov, I.M., Mukhin, V.V. (2014). *Protsesual'ne kerivnytstvo prokurorom nehlasnymy slidchymy (rozshukovymy) diiamy* [Prosecutor's procedural supervision over hidden searching actions]. Kyiv: Natsional'na akademiia prokuratury Ukrainy [in Ukrainian].
4. Vypravduval'ni vyroky [Acquittals]. *Unified register of court desicions*. <<http://www.reyestr.court.gov.ua>> [in Ukrainian].
5. Het'man, A. (2012). Naukovo-praktychnyj komentar novoho Kryminal'noho protsesual'noho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary of the new Criminal procedural code of Ukraine]. <<http://yport.inf.ua/stattya-kontrol-vchinennyam-50512.html>> [in Ukrainian].
6. Koz'iakov, I.M., Maliarenko, V.T., Sereda, H.P., Skulysh, Ye.D., Yarmysh, O.N. (2014). *Protsesual'ne kerivnytstvo prokurorom dosudovym rozsliduvanniam: orhanizatsijno-pravovi ta kryminalistychni osnovy* [Prosecutor's procedural supervision over pre-trial investigation: organizational and forensic basics]. Kyiv: Natsional'na akademiia prokuratury Ukrainy [in Ukrainian].
7. Kolesnyk, V.A. (2014). *Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii: kryminal'no-protsesual'ni ta kryminalistychni aspekty pidhotovky i provedennia* [Hidden searching actions: criminal, procedural and forensic aspects of preparing and operating]. Kyiv: Pretsedent [in Ukrainian].
8. Nykyforchuk, D.J. (2012). *Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii* [Hidden searching actions]. Kyiv, NAVS [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennia Instruksii pro orhanizatsiiu provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dij ta vykorystannia ikh rezul'tativ u kryminal'nomu provadzhenni: nakaz Heneral'noi prokuratury Ukrainy, Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy, Sluzhby bezpeky Ukrainy, Administratsii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy, Ministerstva finansiv Ukrainy, Ministerstva iustytysii Ukrainy 2012 [On approval of instruction on organization of hidden searching actions and using of their results in criminal proceedings: Order of the General Prosecutor's office, the Ministry of internal affairs of Ukraine, the Security service of Ukraine, Administration of State border service, The Ministry of finances of Ukraine, the Ministry of Justice of Ukraine 2012]. *Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine*. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>> [in Ukrainian].
10. Tatsij, V.Ya., Hroshevyj, Yu.M., Kaplina, O.V., Shylo, O.H. (2013). *Kryminal'nyj protses* [Criminal procedure]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
11. Tatsij, V.Ya., Pshonka, V.P., Portnov, A.V. (2012). *Kryminal'nyj protsesual'nyj kodeks Ukrainy* [Criminal procedural Code of Ukraine]. Vol. 1. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].